

IM 32 (3-4) 2001.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME

ARGO - ČASOPIS SLOVENSkih MUZEJA

JASNA HORVAT □ Narodni muzej Slovenije, Ljubljana, Slovenija

Ime *Argo* preuzeto je prema brodu istoga imena koji putovanje mitoloških junaka vezuje uz slovenski prostor. Tim su brodom, poznato je, Argonauti pod vodstvom Jazona plovili od Grčke do Kolhide na istočnoj obali Crnoga mora po zlatno runo. Uz pomoć Medeje Jazon je ukrao zlatno runo, a kraljevu potjeru izbjegao tako što je zaplovio iz Crnoga mora u Dunav, Savu i potom Ljubljanicom do Vrhnike (Nauportus). Ondje su Argonauti rastavili brod i prenijeli ga preko Krasa do Jadranskoga mora, ponovo se ukrcali na *Argo* i nakon brojnih peripetija doplovili natrag u Grčku.

Prvi broj časopisa *Argo*, s podnaslovom *Zeitschrift für Krainische Landeskunde*, izašao je u srpnju 1892. godine. Časopis je izdavao i uređivao kustos Kranjskog zemaljskog muzeja, Alfons Müllner. Sadržaj *Arga* vezao se uz područje rada zemaljskog muzeja i donosio članke iz područja arheologije, povijesti, povijesti umjetnosti i prirodoslovlja. Alfons Müllner časopis je zamislio kao mjesečnik, iako nije izlazio redovito. S desetim godištem, 1903. godine, prestao je izlaziti.

Izlaženje *Arga* zamrlo je šezdeset godina. Godine 1962. Narodni muzej, kao svoje glasilo, počeo je izdavati novi *Argo*, s podnaslovom Informativno glasilo za arheologiju, povijest umjetnosti i muzeologiju. U uvodu je ravnatelj Narodnog muzeja i glavni urednik, dr. Jože Kastelic, područje rada glasila još detaljnije objasnio i zapisao kako će *Argo* obuhvaćati područja koja su važna za Narodni muzej i slovensku muzeologiju, dakle područja arheologije, povijesti antike, epigrafike, numizmatike, umjetničkih obrta, povijesti umjetnosti, kulturne povijesti, što sve proizlazi iz predmetnosti slovenskih muzejskih zbirki.¹ Iz zapisanoga možemo zaključiti da se spominjanje muzeologije vrlo skoro pridružilo ostalim muzejskim strukama.

Objavljena građa bila je od 1962. do 1967. podijeljena na tri sadržajne cjeline. U *Polici knjiga* bile su skupljene vijesti o stranoj stručnoj literaturi. U *Bibliografiji* je bila objavljena što potpunija i u nekom smislu "službena" bibliografija jugoslavenskog stručnog tiska, sa sažetima na stranim jezicima. U rubrici *Pogledi i vijesti* autori su pisali izvještaje o domaćim i stranim kongresima i simpozijima, o životu strukovnih društava, o raznim novim muzejskim planovima i njihovim ostvarenjima, o

radu na terenu.² Godine 1968. uvedena je novost koja je do danas ostala konstantom časopisa. Od te godine, naime, *Argo* redovito objavljuje godišnje strukovne izvještaje Narodnog muzeja, odnosno Narodnog muzeja Slovenije.

Godine 1970. mjesto glavnog urednika preuzima ravnatelj Narodnog muzeja, dr. Peter Petru. U desetom godištu, 1971. godine, *Argo* je postao i glasilom Zajednice muzeja Slovenije, osnovane 1970. godine - odnosno glasilo svih slovenskih muzeja. Uveden je i novi podnaslov - Informativno glasilo za muzejske djelatnosti. Godina 1971. bila je svečana godina slovenske muzejske djelatnosti jer je prošlo stotinu i pedeset godina od osnivanja prvog slovenskog muzeja - Kranjskog zemaljskog muzeja u Ljubljani, 1821. godine. Prvi tematski broj toga godišta posvećen je radu njegova nasljednika, Narodnog muzeja, i poznat je pod nazivom "zlatni *Argo*".³ U drugome broju predstavljen je rad drugog nasljednika Kranjskog zemaljskog muzeja - Prirodoslovnog muzeja Slovenije, od 1821. do 1971. godine.⁴

Narednih godina ustalila se koncepcija glasila sa sljedećim rubrikama: *Rasprave i izložbe*, *Polica knjiga*, *Valvasorova nagrada i priznanja* (od 1971. godine svake se godine dodjeljuje za važna postignuća u slovenskoj muzejskoj djelatnosti), *Susreti*. U *Argu* su od tada svoje mjesto našli izvještaji, a ponekad i kritičke ocjene izložaba u slovenskim muzejima. Časopis se u tom razdoblju susretao s financijskim poteškoćama koje su proizlazile iz izmijenjenog načina financiranja. Novim odnosima prilagodio se na taj način što je smanjio svoj opseg.

Unatoč tome, trudilo se da svi važniji događaji na muzejskom području nađu svoje mjesto na stranicama *Arga*. Među njima je za razvoj muzejske djelatnosti i muzeologije u Sloveniji bilo izuzetno važno što su u studijskoj godini 1971./72., na ljubljanskom Filozofskom fakultetu, ponovno uveli predavanja iz muzeologije i konzervatorstva. Od 1950. do 1963. godine muzeologiju je predavao dr. Franjo Baš, a obnovljena je predavanja preuzeo dr. Sergej Vrišer. Predavanja su, kao što je u članku pod naslovom *Studij muzeologije i konzervatorstva na Ljubljanskom*

1 Uredništvo, *Uvod*, *Argo*, I/1, 1962., str. 3.

2 Jasna Horvat, *Argo*. Informativno glasilo za muzejsko dejavnost, Narodni muzej v Ljubljani, Društvo muzealcev Slovenije, Skupnost muzejev Slovenije, Ljubljana, I. (1962.) - XXV. (1986.), *Zgodovinski časopis*, 41/2, 1987, str. 387-389.

3 *Argo*, X./1, 1971., str. 159.

4 *Argo*, X./2, 1971., str. 211.

sveučilištu zapisao dr. Sergej Vrišer, obuhvaćala osnovne pojmove muzeologije kao znanstvene discipline. Slijedio je opis povijesti muzejske djelatnosti u svijetu i kod kuće, potom tipologija muzeja s definiranjem pojmova zbirka i muzej. Studij se bavio osnovnim zadaćama muzeja, muzejskom dokumentacijom, muzejskom arhitekturom i muzejskim izložbama. Isto tako, obuhvaćao je obrazovnu i znanstveno-istraživačku djelatnost muzeja, muzejsku pedagogiju i andragogiju, naposljetku i muzejsku propagandu, s posebnim naglaskom na povezanost muzejske djelatnosti s turizmom i muzejskim zakonodavstvom.⁵

U vezi s međunarodnim ugledom muzejskih stručnjaka bilo je važno osnivanje Jugoslavenskog nacionalnog komiteta za ICOM, koji je bio poseban organ Saveza muzejskih društava Jugoslavije. Pravilnik komiteta koji je 1974. godine objavljen u *Argu* navodio je kako je on osnovan zato da bi djelovao u duhu statuta ICOM-a i u skladu s interesima muzeja i muzejskih djelatnika SFRJ, a posebno kako bi povezao muzeje s ustanovama u inozemstvu.⁶

U *Argu* su obilježene također i važne obljetnice u razvoju muzejske djelatnosti u Sloveniji, kao što je rad Društva muzealaca Slovenije od 1839. godine, kad je počeo s radom njegov prethodnik Muzejsko društvo, do 1977. godine.⁷

Argu XVIII.-XIX., 1979.-1980. s godinom izdanja 1981., kao treći izdavač časopisa pridružuje se još i Društvo muzealaca Slovenije.

Godine 1981. Društvo muzealaca Slovenije, u povodu 160-godišnjeg jubileja muzejske djelatnosti u Sloveniji, organiziralo je u Brežicama okrugli stol na temu muzeji u suvremenom društvu, sa željom da se provjere metodološka ishodišta pri planiranju modernog predstavljanja kulturnog naslijeđa. Referati sa savjetovanja objavljeni su u *Argu*.⁸ U njima su autori tražili odgovore na pitanja o položaju muzejske djelatnosti u Sloveniji i svijetu danas, o društvu i muzeju, odgojno-obrazovnom i estetskom odgoju u muzeju, znanstvenom radu u muzejima, muzejskom predstavljanju povijesti, izložbi kao posredniku između muzeja i javnosti, trgovini umjetninama itd. U sljedećem broju časopisa slijedio je Obračun i odjek na okrugli stol u kojem je dr. Peter Petru dao ocjenu savjetovanja i zaključio riječima: *Danas, kad je potreban znanstveni pristup, od poruke izložbe, legendi do promišljenog scenarija i završnog tehničkog predstavljanja, jasno je da bez istraživačkog rada na području muzeologije ne treba očekivati nagli uspon kakav je potreban zbog svih spomenutih obveza u posljednje vrijeme. Ujedno su te zadaće sažeto pokazale naše zajedničko poslanstvo kod reprezentivnih izložaba, posebno u planiranoj povijesnoj izložbi Narodnog muzeja...*⁹ Tome možemo dodati kako to možemo potvrditi i danas, te da neke od zadaća još uvijek nisu ostvarene.

Sliku o uvjetima u kojima su u to vrijeme djelovali

sl.1 Gospođa Jasna Horvat, urednica "Argo" - časopisa slovenskih muzeja sudjelovala je u radu stručnog međunarodnog skupa "Muzejska publikacija i novi mediji" Fototeka MDC-a; Snimila Tončika Cukrov

slovenski muzeji čitatelji *Arga* mogli su stvoriti na osnovi podataka iz ankete koju je napravila Zajednica muzeja Slovenije o muzejskim prostorima, broju muzejskih predmeta, vrsti muzejskih predmeta, dokumentarne građe, zauzetosti radnih mjesta. Podatke je kritički komentirao dr. Peter Petru u članku pod naslovom *Stanje slovenskih muzeja*.¹⁰

Osamdesetih godina 20. stoljeća u časopisu se ustalila rubrika *Iz rada muzeja, galerija i društava*, odnosno *Izložbena djelatnost i stalne zbirke*. U njoj su, prije svega, u obliku izvještaja ostali zabilježeni događaji u slovenskim muzejima u tome razdoblju.

Godine 1985. organizirano je savjetovanje pod nazivom *Odgojno-obrazovna uloga muzeja i galerija*, na kojem su osim slovenskih sudjelovali i hrvatski stručnjaci. Iz građe sa savjetovanja koja je objavljena u *Argu* možemo zaključiti da je zajednički zadatak muzeja i škola prije svega u tome da pojedinca nauče promatrati, povezivati, zaključivati, razumjeti i vrednovati prirodnu i kulturnu baštinu.¹¹

U drugoj polovici osamdesetih godina 20. stoljeća slovenske je muzealce, a s time i *Argo* (glavna i odgovorna urednica časopisa bila je Vesna Bučić), zaokupljao *Prijedlog uspostavljanja i djelovanja mreže muzeja u Sloveniji*, koji je pripremio Tomislav Šola.¹² Stručni suradnici Narodnog muzeja pripremili su koncept stalne izložbe o povijesti civilizacije i kulture u Sloveniji. Uz poštivanje načela suvremene muzeologije i interdisciplinarnu suradnju različitih struka, izložba je trebala prikazati život čovjeka u svim prošlim razdobljima, sve do današnjih dana, u tome malenom komadiću Europe koji zovemo slovenskim teritorijem. Trebala je zrcaliti događaje u europskom i svjetskom odnosu i povezivati ih s događajima u Sloveniji. Trebao je biti predstavljen čovjek i njegov okoliš u starijim, odnosno država i društva u mlađim razdobljima. Bio bi izložen karakter

5 Sergej Vrišer, *Študij muzeologije in konservatorstva na ljubljanski Univerzi*, *Argo*, XII., br.3/4, 1974., str.58.

6 *Pravilnik Jugoslovenskega nacionalnega komiteja za ICOM*, *Argo*, XII./3-4, 1974., str. 71-72.

7 Vesna Bučić, *Društvo muzealcev Slovenije od leta 1839. do 1977.*, *Argo*, XV.-XVI.-XVII., 1976.-1977.-1978.-1979., str. 3-18.

8 *Galerijstvo in muzejstvo danas, Građivo posveta Muzeji v sodobni družbi*, *Argo*, XVIII.-XIX., 1979.-1980., 1981., str. 1-97.

9 Peter Petru, *Muzej v sodobni družbi*, *Argo*, XX.-XXI., 1981.-1982., 1982., str. 102-103.

10 Peter Petru, *Stanje slovenskih muzejev*, *Argo*, XX.-XXI., 1981.-1982., 1982., str. 62-73.

11 *Vzgojno izobraževalna vloga muzejev in galerij danas, građivo posveta*, prosinac 1985., *Argo*, XXV., 1986., str. 5-111.

12 Tomislav Šola, *Prijedlog vzpostvitve in delovanja mreže muzejev v Sloveniji*, *Argo*, XXVI., 1987., str. 5-37.

obitelji, odnosno svakodnevnog života pojedinih slojeva stanovništva.¹³

Argo je 1991. godine svojim vanjskim izgledom, koji je dizajnirala Neva Štemberger, oživio stari vanjski izgled časopisa. Urednica Mateja Kos je povodom stogodišnjice prvog broja *Arga* o programskoj koncepciji časopisa zapisala kako u njemu posebno trebaju izlaziti radovi koji predstavljaju dijelove muzejskih fondova koji se posvećuju povijesti i teoriji primijenjene umjetnosti, koji donose izvještaje i nove spoznaje s područja muzeologije, muzejske dokumentacije i informatike. Osim toga, ostale su sačuvane neke stalne rubrike koje su povezane s radom i stanjem u muzejima (godišnji izvještaji ustanova, izvještaji o izložbama, izvještaji o izložbama u pripremi, o kongresima i diskusijama i slično).¹⁴

Sljedećih godina (godine 1994. -1995. uredništvo je preuzeo Jože Podpečnik) ustalile su se sljedeće rubrike: *Građa, Dokumentacija, Izložbe, Nagrade* (Valvasorova nagrada), *Vijesti, Knjige*, koje su nizom tekstova iz života slovenskih muzeja zaokruživale pojedine teme. Ako se osvrnemo samo na rubriku *Izložbe*, možemo primijetiti kako su događanja bila prilično živa i kako su se u slovenskim muzejima redale zanimljive izložbe. Posezale su za različitim razdobljima i područjima, a neke su od njih bile i nagrađene Valvasorovim priznanjem.

Odjek toga bila je i afirmacija na međunarodnoj sceni. Godine 1993., naime, Muzej prvog svjetskog rata iz Kobarida, zajedno s Arheološkim muzejem u Carigradu, nagrađen je posebnim priznanjem Savjeta Europe. U obrazloženju komisije EMYA-e (*European Museum of the Year Award*) kobariški je muzej zaslužio priznanje kao vojni muzej kakvog u Europi još nismo imali. To je muzej bez heroja, ideologije i pobjednika, muzej žrtava i strašne velike bitke godine 1917.¹⁵

Od 1996. godine obavljam posao glavne i odgovorne urednice *Arga*. Novi vanjski izgled časopisa osmislio je akademski slikar Borko Tepina.

U nastojanjima da se časopis što više bavi tekucim, raznolikim spektrom muzejskih događanja, uspjeli smo da od 1997. godine *Argo* izlazi dva puta godišnje (potkraj srpnja i potkraj prosinca), svaki put u nakladi od 900 primjeraka. Članovi Slovenskog muzejskog društva plaćanjem članarine društvu osiguravaju i primjerak časopisa.

Kako želimo da se s našim nastojanjima upozna i stručna javnost u inozemstvu, počeli smo objavljivati duže engleske sažetke članaka o istraživanjima muzejske građe i autorskim izložbama, prije svega onim stalnima. Na taj smo način postigli i razmjenu s muzejskim ustanovama i časopisima diljem svijeta - svaki novi broj *Arga* tako odlazi u razmjenu sa 213 naslova.

Mišljenja smo da naš središnji muzejski časopis mora odražavati naš rad oko čuvanja, istraživanja i komu-

nikacije muzejskih predmeta i odražavati spoznaje suvremene muzeologije.

U rubrikama *Građa* i *Nove tekovine* autori se posvećuju, s jedne strane, temeljitim istraživanjima i vrednovanju muzejskih zbirki, a s druge upozoravaju na ponovno stečene predmete i zbirke koje su obogatile slovenske muzeje.

Za tekstove o izložbama angažiramo autore izložaba, jer mislimo da su nedvojbeno zanimljiva njihova razmišljanja o problemima s kojima su se susretali prilikom rada, od ideje do postavljanja izložbe. Za suradnju pokušavamo animirati i kritičare izložaba kakve su konačno bile postavljene na ogled. Kako smo svjesni da je za uspješnu izložbu nužna plodna suradnja između kustosa izložbe i oblikovatelja, objavljujemo i tekstove onih koji su oblikovali muzejske izložbe.

Zato se trudimo da svaka nova stalna i povremena muzejska izložba nađe svoje mjesto na stranicama *Arga*.

Posebna je pozornost u časopisu poklonjena onim muzejskim suradnicima koji su zbog svog izuzetno važnog životnog djela na području muzejske djelatnosti nagrađeni najvišim priznanjem - Valvasorovom nagradom. Osim njih, u rubriku se svake godine uvrštavaju i dobitnici Valvasorovih priznanja - odličja koja primaju autori onih muzejskih izložaba kojima je muzejsko znanje uspjelo kreativno prenijeti u poruku izložbe.

Kao suradnike časopisa uspjeli smo 1996. godine angažirati restauratore-konzervatore u muzejima koji u časopisu do tada nisu surađivali, iako je njihov rad pri očuvanju kulturne baštine izuzetno važan.¹⁶ Od tada se u časopisu redovito javljaju svojim tekstovima.

Godine 1997. uveli smo dvije nove rubrike. Prvu smo nazvali *Muzeji i posjetitelji*. U njoj se svojim pogledima javljaju oni muzejski stručnjaci koji u ustanovama skrbe za pedagoški rad, uvode najrazličitije nove metode rada s posjetiteljima, a u kontaktima s javnošću trude se pobuditi zanimanje za muzej i u njega dovesti što širi krug novih posjetitelja.

Druga je novost *Muzeoforum*. Predavanja priznatih europskih stručnjaka s područja muzeologije, koji su se od 1991. do 1996. izredali na Muzeoforumima, izlazila su u samostalnim publikacijama. Od 1997. godine objavljujemo ih u *Argu* i time omogućavamo suočavanje njihovih pogleda na muzejski posao sa slovenskim teoretskim i praktičnim iskustvima.¹⁷

Naše čitateljstvo želimo upoznati i s događajima u inozemstvu, pa zato već niz godina pratimo događaje oko godišnje dodjele nagrada EMYA (*European Museum of the Year Award*). Pokušavamo pogledati također i iza kulisa događaja, pa objavljujemo viđenja pojedinih članova komisije Europskog muzejskog foruma (*European Museum Forum*) koji ocjenjuju nove muzejske stalne izložbe i spoznati argumente koji ih

13 Jasna Horvat, *Maja Žvanut in strokovni sodelenci Narodnega muzeja*, Stalna razstava o zgodovini civilizacije in kulture u Slovenskem, *Argo*, XXVI., 1987., str. 48-60.

14 Mateja Kos, *Stoletnica prve številke muzejske revije Argo*, *Uvodna beseda*, *Argo*, XXXIII.-XXXIV., 1992., str.3.

15 Taja Čepič, *Srečanje kandidatov za nagrado EMYA 1993.*, *Argo*, XXXV., 1993., str. 67.

16 Jasna Horvat, *Beseda urednice*, *Argo*, 39/1,2, 1996., str. 9.

17 Jasna Horvat, *Beseda urednice*, *Argo*, 40/2, 1997., str. 9.

vode prema odluci koji su muzeji zaslužili nagrade i priznanja. Pri tome smo, dakako, ponosni na one slovenske muzeje koji su nominirani (to su 1997. godine bili Gradski muzej Idrija i Muzej na otvorenom u Rogatcu; 1998. godine Muzej novije povijesti Celje, sa svojim Dječjim muzejem Hermanov brlog i Muzej novije povijesti iz Ljubljane; 1999. godine Pokrajinski muzej Murska Sobota i 2001. godine Muzej rudarstva Slovenije iz Velenja) i one koji su nagrađeni. Gradski muzej Idrija 1997. je godine nagrađen Michelettijevom nagradom kao najbolji tehnički muzej, Pokrajinski muzej Murska Sobota među posebno spomenute muzeje uvrstio se 1997. godine, a Muzej rudarstva Slovenije iz Velenja 2001. godine.

U rubrici *Izložbe u inozemstvu* objavljujemo kritike izložaba koje su obišli naši suradnici. Iako smo kao muzealci svjesni kako je cjelovit doživljaj muzejske izložbe moguć samo kada smo na izložbi fizički prisutni, čini nam se da nas i njihove kritike mogu upozoriti na različite pristupe i novosti kojima se služe muzeji u svijetu prilikom pripremanja svojih izložaba.

Odjeci bi muzealce mogli potaknuti na promišljanje o sebi i drugima, o problemima s kojima se susreće slovenska muzejska djelatnost. Kritički možemo utvrditi da je to rubrika za koju je najteže naći suradnike, iako smo prvotno ime *Odjeci i kritika* skratili samo na *Odjeka*.

Uvid u sadržaj *Argo* možemo sažeti u tvrdnju kako tekstovi koje časopis objavljuje, zbog svoje specifične problematike, nemaju mogućnost objavljivanja u drugim stručnim časopisima, ali su važnog značenja za cjelovito predstavljanje različitih oblika rada u muzejima.

Tekst ću zaključiti imenom časopisa. Ime *Argo* nastalo je u prošlosti, živi još danas i živjet će u budućnosti. Zadaća muzeja je, među ostalim, nedvojbeno u tome da muzejske predmete, koje nam je prošlost ostavila na čuvanje, u sadašnjosti čuva i oživljava kako bismo ih kasnije mogli predati budućnosti i njezinim pogledima. Zato želimo da i časopis što cjelovitije prati i odaziva se na događaje u svijetu muzeja. Put do ostvarenja te zamisli - označavaju ga prvo (A-alfa) i zadnje (O-omega) slovo njegova imena - također je stvar budućnosti.

Sa slovenskoga jezika prevela: Jagna Pogačnik

"ARGO"

***Argo* is the only central museum publication in Slovenia. The first issue of the journal was published in 1892.**

The articles printed in the journal offer insight into the problems facing Slovenian museums and reflect their work in the protection, study and communication of museum objects. The articles present museum holdings, developments from the field of museology, museum documentation, conservation and restoration, international activities of Slovenian museum workers as well as reviews of museum exhibitions at home and abroad.

The journal publishes article summaries in English in order to present our work to the profession abroad.